

SŁAWOMIR MAZUREK

STATYSTYKA UPADŁOŚCI (PODMIOTÓW BIZNESOWYCH)*

Słowa kluczowe: upadłość, niewypłacalność, statystyka**Keywords:** bankruptcy, insolvency, statistics**Klasyfikacja JEL:** G33**Wprowadzenie**

W artykule przedstawione są dane liczbowe pokazujące skalę i charakter upadłości biznesowych, które są nierozzerwalnie związane z gospodarką rynkową i występują we wszystkich systemach respektujących zasady gospodarki rynkowej. Ciągłe jednak problematyka upadłości zajmuje pozycję niszową w badaniach ekonomicznych. W okresie dekonunktury rośnie zapotrzebowanie na informacje o upadłościach. M.S. Scholes twierdzi, że kryzys to znakomita okazja do korygowania błędów, jednak, aby sytuacja nie wymknęła się spod kontroli, należy przywrócić szacunek dla mechanizmów bankructwa¹.

Statystyka upadłości w skali globalnej (świat, USA, Europa)

Tabela 1

Liczba upadłości przedsiębiorstw w wybranych krajach i regionach ekonomicznych świata w latach 2004–2010

Region	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1	2	3	4	5	6	7	8
USA	34 317	39 201	19 695	28 322	43 546	60 837	56 282
Kanada	8 118	7 517	6 742	6 293	6 164	5 420	4 072

* Artykuł przedstawia wyniki badań prowadzonych w ramach przygotowywanej pracy doktorskiej w zakresie metodyki ustalania stanu niewypłacalności upadłościowej przedsiębiorstw. Praca naukowa współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytetu VIII, Działanie 8.2 Transfer wiedzy Poddziałanie 8.2.2 „Regionalna Strategia Innowacji”, projektu systemowego realizowanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie „Inwestycja w wiedzę motorem rozwoju innowacyjności w regionie – II edycja”.

¹ M.S. Scholes (laureat ekonomicznej Nagrody Nobla z 1997 r.): *Rynki finansowe może uspokoić tylko zgoda na bankructwo*, Dziennik „Gazeta Prawna” z 2–4.09.2011 r.

1	2	3	4	5	6	7	8
Japonia	13 679	12 998	13 245	14 091	15 646	15 480	13 321
Rosja	9 390	13 963	76 447	19 238	13 916	15 473	16 009
Brazylia	14 081	9 741	4 444	2 990	2 555	3 041	2 414
Europa zach.	172 500	171 802	181 084	149 129	172 156	204 492	199 218
Europa śr.-wsch.	13 653	13 844	14 579	13 969	16 595	22 651	26 196
Azja i Pacyfik	15 794	15 413	15 200	15 778	17 808	16 932	15 734
Razem	281 532	284 479	331 436	249 810	288 386	344 326	333 246

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Euler Hermes Economic Outlook – Business Insolvency Worldwide, no.8/2010 z 28.12.2010, no. 4/2011 z 10.06.2011, www.eulerhermes.com.

Tabela 2

Liczba upadłości w USA w latach 2001–2011

Rok	Liczba upadłości ogółem	w tym:		Udział upadłości biznesowych w liczbie upadłości ogółem (%)	Dynamika upadłości biznesowych	
		Upadłości biznesowe	Upadłości niebiznesowe (konsumenckie)		(rok poprz. = 100)	r. 1980 = 100
2001	1 492 129	40 099	1 452 030	2,69	113,04	91,77
2002	1 577 651	38 540	1 539 111	2,44	96,11	88,20
2003	1 660 245	35 037	1 625 208	2,11	90,91	80,19
2004	1 597 462	34 317	1 563 145	2,15	97,95	78,54
2005	2 078 415	39 201	2 039 214	1,89	114,23	89,72
2006	617 660	19 695	597 965	3,19	50,24	45,07
2007	850 912	28 322	822 590	3,33	143,80	64,82
2008	1 117 771	43 546	1 074 225	3,90	153,75	99,66
2009	1 473 675	60 837	1 41 838	4,13	139,77	139,23
2010	1 593 081	56 282	1 536 799	3,53	92,51	128,81
2011	1 410 563	47 806	1 362 847	3,39	84,94	109,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych American Bankruptcy Institute publikowanych na www.abiworld.org.

Tabela 3

Liczba upadłości biznesowych w USA w podziale na upadłości likwidacyjne i upadłości restrukturyzacyjne w latach 2006–2011

Rok	Liczba upadłości biznesowych				Struktura w %	
	upadłości likwidacyjne Chapter 7	upadłości restrukturyzacyjne			upadł. likw.	upadł. restr.
		Chapter 11	Chapter 12	Charter 13		
1	2	3	4	5	6	7
2006	11 878	4 643	348	2 749	60	40
2007	18 751	5 736	376	3 412	66	34
2008	30 035	9 272	345	3 815	69	31
2009	41 962	13 683	544	4 500	69	31

1	2	3	4	5	6	7
2010	39 485	11 774	723	4 174	70	30
2011	33 698	9 772	637	3 630	68	32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych U.S. Bankruptcy Court, www.uscourts.gov/bankruptcystats.

Tabela 4

Liczba upadłości przedsiębiorstw w krajach „starej” Unii Europejskiej (EU-15) plus Norwegia i Szwajcaria w latach 2005–2011

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Belgia	7 877	7 617	7 677	8 472	9 421	9 579	10 224
Dania	2 495	1 987	2 401	3 709	5 710	6 461	5 468
Niemcy	36 843	34 137	29 160	29 291	32 687	31 998	30 099
Finlandia	2 547	2 587	2 560	2 916	3 083	3 400	3 446
Francja	49 480	47 333	49 995	57 633	64 533	63 365	60 655
Grecja	586	542	510	563	650	810	1 077
Wielka Brytania	27 187	28 713	22 832	29 994	35 185	29 111	30 751
Irlandia	349	354	363	773	1 406	1 556	1 638
Włochy	12 279	10 272	6 126	7 272	9 400	11 400	12 094
Luxemburg	675	621	623	583	698	918	973
Holandia	6 780	5 941	4 602	4 635	8 040	7 268	7 140
Norwegia	3 540	3 032	2 845	3 637	5 013	4 435	4 355
Austria	7 056	6 707	6 295	6 315	6 902	6 376	5 869
Portugalia	1 646	1 690	2 001	2 950	3 815	4 107	4 746
Szwecja	6 784	6 160	5 792	6 298	7 638	7 274	6 958
Szwajcaria	4 751	4 528	4 314	4 221	5 215	6 255	6 661
Hiszpania	927	916	2 033	2 894	5 096	4 905	5 910
Razem	171 802	181 084	149 129	172 156	204 492	199 218	198 064

Źródło: opracowanie własne na podstawie Euler Hermes Economic Outlook – Business Insolvency Worldwide, no.8/2010 z 28.12.2010, no. 4/2011 z 10.06.2011, Macroeconomic, Risk and Insolvency Outlook – December 2012, www.eulerhermes.com.

Tabela 5

Liczba upadłości przedsiębiorstw w wybranych nowych krajach Unii Europejskiej w latach 2005–2011

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1	2	3	4	5	6	7	8
Polska	984	648	480	430	673	691	740
Czechy	1 282	1 278	1 148	1 110	1 510	1 684	1 778
Słowacja	1 645	1 223	800	582	784	887	990
Węgry	7 983	9 447	9 723	11 804	14 636	17 700	19 884
Litwa	773	759	606	957	1 844	1 631	1 274

1	2	3	4	5	6	7	8
Łotwa	758	872	1 010	1 289	2 149	2 574	879
Estonia	419	352	202	423	1 055	1 029	623
Razem	13 844	14 579	13 969	16 595	22 651	26 196	26 168

Źródło: opracowanie własne na podstawie Euler Hermes Economic Outlook – Business Insolvency Worldwide, no.8/2010 z 28.12.2010, no. 4/2011 z 10.06.2011; Macroeconomic, Risk and Insolvency Outlook – December 2012, www.eulerhermes.com.

Statystyka upadłości w Polsce

W polskiej literaturze ekonomicznej skalę upadłości najczęściej opisuje się za pomocą liczby upadłości ogłaszanych przez polskie sądy gospodarcze w danym roku. Wielkość tę należy uzupełnić o dodatkowe miary w postaci liczby wniosków o ogłoszenie upadłości oraz miary bezwzględne, odnoszone na 10 000 przedsiębiorstw².

Tabela 6

Liczba upadłości ogłoszonych w Polsce w latach 1990–2011

Rok	Liczba upadłości	Rok	Liczba upadłości	Rok	Liczba upadłości
1990	29	1998	864	2006	576
1991	305	1999	1 017	2007	447
1992	910	2000	1 289	2008	411
1993	1043	2001	1 674	2009	691
1994	1023	2002	1 863	2010	655
1995	1008	2003	1 798	2011	756
1996	969	2004	1 116	2012	877
1997	794	2005	793	2013	1 313

Źródło: opracowanie własne na podstawie: A. Hołda: *Zasada kontynuacji działalności i prognozowanie upadłości w polskich realiach gospodarczych*, AE w Krakowie, Kraków 2006, s. 91 (dane dla lat 1990–1996); Raporty Coface nt. upadłości firm w Polsce, www.coface.pl.

Tabela 7

Liczba upadłości na 10.000 przedsiębiorstw zarejestrowanych w wybranych krajach w latach 2004, 2007, 2010

Kraj	2004	2007	2010
1	2	3	4
Niemcy	135	90	89
Finlandia	111	95	106

² S. Mazurek: *Liczba wniosków o ogłoszenie upadłości jako miara zjawiska upadłości w Polsce*, [w:] *Zarządzanie finansami. Aktualne wyzwania teorii i praktyki*, red. D. Zarzecki, Zeszyty naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 533, Szczecin 2009, s. 339–345.

1	2	3	4
Francja	160	166	217
Norwegia	112	90	126
Austria	234	240	212
Portugalia	45	27	37
Hiszpania	2	3	15
Polska	3	1	2
Czechy	16	47	7
Słowacja	107	75	15
Węgry	90	165	305

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów: Insolvenzen in Europa, Creditreform Wirtschaftsforschung, www.creditreform.de oraz Euler Hermes Economic Outlook – Business Insolvency Worldwide, no. 8/2010 z 28.12.2010, no. 4/2011 z 10.06.2011, www.eulerhermes.com.

Tabela 8

Liczba wniosków o ogłoszenie upadłości w Polsce w latach 2005–2011

Lata	Ewidencja wpływu spraw upadłościowych	w tym m.in.:		
		liczba wniosków o ogłoszenie upadłości (GU)	liczba wniosków o otwarcie postępow. naprawczego (GN)	liczba wniosków o zakaz prowadzenia dział. gosp. (Gzd)
2005	11 172	5 242	73	1 322
2006	9 749	3 878	50	1 195
2007	7 133	2 599	29	709
2008	6 854	2 469	31	623
2009	8 638	4 704	52	763
2010	8 672	3 678	22	935
2011	8 404	3 655	31	988

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji statystycznej Ministerstwa Sprawiedliwości www.ms.gov.pl/statystyki.

Tabela 9

Współczynnik upadłości w Polsce w latach 2005–2011
(wyznaczone dla przedsiębiorstw zarejestrowanych)

Lata	Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie Regon	Skala upadłości		Współczynniki upadłości pokazujące liczbę upadłości przypadającą na 10 000 przedsiębiorstw	
		wg liczby wniosków o ogłoszenie upadłości	wg liczby ogłoszonych upadłości	$E = (C : B) \times 10\,000$	$F = (D : B) \times 10\,000$
A	B	C	D	E	F
1	2	3	4	5	6
2005	3 615 621	5 252	793	14,5	2,2
2006	3 635 039	3 878	576	10,7	1,6
2007	3 685 608	2 599	447	7,1	1,2

1	2	3	4	5	6
2008	3 757 093	2 469	411	6,6	1,1
2009	3 742 673	4 704	691	12,6	1,8
2010	3 909 802	3 678	655	9,4	1,7
2011	3 869 897	3 655	756	9,4	2,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Roczników Statystycznych RP wydawanych przez GUS oraz danych Coface nt. liczby upadłości.

Tabela 10

Współczynnik upadłości w Polsce w latach 1998–2012
(wyznaczony dla przedsiębiorstw aktywnych)

Lata	Liczba przedsiębiorstw aktywnych*	Liczba upadłości		Współczynniki upadłości pokazujące liczbę upadłości przypadającą na 10 000 przedsiębiorstw aktywnych	
		wg liczby wniosków o ogłoszenie upadłości**	wg liczby ogłoszonych upadłości	$E = (C : B) \times 10\ 000$	$F = (D : B) \times 10\ 000$
A	B	C	D		
1998	1 726 100	1 895	864	11,0	5,0
1999	1 819 200	2 305	1 017	12,7	5,6
2000	1 766 100	3 221	1 289	18,2	7,3
2001	1 657 100	4 824	1 674	29,1	10,1
2002	1 735 400	5 297	1 863	30,5	10,7

* liczba przedsiębiorstw aktywnych wg szacunków Zakładu Badań Statystyczno-Ekonomicznych GUS i PAN;

** dane oszacowane.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Euler Hermes oraz G. Gołębiowski, *Trendy upadłości przedsiębiorstw w Polsce*, [w:] *Zarządzanie finansami firm. Teoria i praktyka*, red. W. Pluta, Prace naukowe AE we Wrocławiu nr 1109, Wrocław 2006, s. 244.

Tabela 11

Liczba i struktura rodzajowa upadłości ogłoszonych w Polsce w latach 2005–2012

Lata	Liczba ogłoszonych upadłości	w tym:			
		upadłość likwidacyjna		upadłość układowa	
		liczba	struktura (%)	liczba	struktura (%)
2005	793	637	80,3	156	19,7
2006	576	480	83,3	96	16,7
2007	447	377	84,3	70	15,7
2008	411	348	84,7	63	15,3
2009	691	572	82,8	119	17,2
2010	655	538	82,1	117	17,9
2011	723	620	85,8	103	14,2
2012	877	711	81,1	166	18,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Informacja statystyczna Ministerstwa Sprawiedliwości www.ms.gov.pl/statystyki; Informacje publikowane na stronach internetowych przez Coface Intercredit Poland, www.cofaceintercredit.pl oraz przez Euler Hermes Zarządzanie Ryzykiem sp. z o. o. www.eulerhermes.pl.

Tabela 12

Dynamika upadłości a dynamika PKB w Polsce w latach 2001–2012

Lata	Dynamika liczby wniosków o ogł. upadłości	Dynamika liczby ogłoszonych upadłości	Dynamika PKB (w cenach stałych)
	(rok poprzedni = 100)		
2001	149,8	129,9	101,2
2002	109,8	111,3	101,4
2003	132,4	96,5	103,9
2004	93,2	62,1	105,3
2005	80,9	71,1	103,6
2006	73,8	72,6	106,2
2007	67,0	77,6	106,8
2008	95,0	91,9	105,1
2009	190,5	168,1	101,6
2010	78,1	94,8	103,9
2011	100,4	110,4	104,3
2012	96,9	121,3	102,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości www.ms.gov.pl/statystyki; informacji publikowanych przez Coface Intercredit Poland, www.cofaceintercredit.pl oraz danych z Roczników i informacji statystycznych, publikowanych przez GUS.

Efektywność postępowań upadłościowych

Efektywność postępowań upadłościowych jest jednym z kryteriów branż pod uwagę przy badaniu czynników sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości. Ciekawe w tym zakresie są wyniki badań prowadzonych od kilku lat przez Bank Światowy w ramach projektu „Doing Business”. Projekt ten realizowany jest od 2002 roku. Pierwszy raport Doing Business został opublikowany w 2003 roku. Informacje na temat projektu oraz raporty za poszczególne lata dostępne są na stronie internetowej www.doingbusiness.org.

Tabela 13

Efektywność postępowań upadłościowych w głównych regionach ekonomicznych świata wg wyników badań publikowanych w raporcie „Doing Business” 2010

Kraj	Wskaźnik zaspokojenia (średni procent odzyskiwanych wierzytelności)	Średni czas trwania postępowania upadłościowego w latach	Średnie koszty postępowania upadłościowego jako % masy upadłości
1	2	3	4
Kraje OECD	68,6	1,7	8,4
Europa Wschodnia i Azja Centralna	31,6	2,9	13,5
Bliski Wschód i Afryka Północna	29,9	3,5	14,1

1	2	3	4
Azja Wschodnia i Pacyfik	28,4	2,7	23,2
Ameryka Łacińska i Karaiby	26,8	3,3	15,9
Azja Południowa	20,4	4,5	6,5
Afryka Centralna i Południowa	17,0	3,4	20,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Closing a Business, realizowanych w ramach projektu „The Doing Business” dostępnych na: www.doingbusiness.org/ExploreTopics/ClosingBusiness, „Doing Business” 2010 (dane za 2009 rok).

Tabela 14

Efektywność postępowań upadłościowych w Polsce na tle wybranych krajów wg badań Banku Światowego opublikowanych w raportach „Doing Business” w latach 2009 i 2012

Kraj	Wskaźnik zaspokojenia (średni procent odzyskiwanych wierzytelności w postęp. upadłościowym)		Średni czas trwania postępowania upadłościowego w latach		Średnie koszty postępowania upadłościowego jako % masy upadłości	
	2009	2012	2009	2012	2009	2012
Japonia	92,5	92,8	0,6	0,6	4	4
Norwegia	89,0	90,8	0,9	0,9	1	1
Kanada	88,7	90,7	0,8	0,8	4	4
Dania	86,5	87,1	1,1	1,0	4	4
Wielka Brytania	84,2	88,6	1,0	1,0	6	6
USA	76,7	81,5	1,5	1,5	7	7
Niemcy	52,2	78,1	1,2	1,2	8	8
Francja	44,7	48,4	1,9	1,9	9	9
Polska	29,8	54,5	3,0	3,0	20	15
Rumunia	28,5	29,2	3,3	3,3	11	11
Rosja	28,2	43,4	3,8	2,0	9	9
Czechy	20,9	56,3	6,5	3,2	15	17
Ukraina	9,1	8,7	2,9	2,9	42	42

Polska pod względem efektywności postępowań upadłościowych w 2009 roku znajdowała się dopiero na **85** miejscu na 183 zbadane kraje, a w 2012 roku awansowała w rankingu „Doing Business” na **37** miejsce wśród 185 zbadanych krajów (od Afganistanu po Zimbabwe).

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Banku Światowego, realizowanych w ramach projektu „The Doing Business” dostępnych na: www.doingbusiness.org/ExploreTopics/ClosingBusiness oraz raporty „Doing Business” 2010–2013.

Tabela 15

Efektywność postępowań upadłościowych w Polsce wg badań Banku Światowego

Rok	Wskaźnik zaspokojenia	Średni czas trwania postępowania upadłościowego w latach	Średnie koszty postępowania upadłościowego jako % masy upadłości	a) pozycja w rankingu b) liczba badanych krajów a / b
2006	27,9	3	22	85 / 175
2007	27,8	3	22	88 / 178
2008	29,8	3	20	82 / 181
2009	29,8	3	20	85 / 183
2010	31,3	3	20	81 / 183
2011	31,5	3	15	87 / 183
2012	54,5	3	15	37 / 185

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów „Doing Business”, dostępnych na stronie internetowej www.doingbusiness.org.

Podsumowanie

1. W skali światowej rocznie upada ponad 300 tysięcy przedsiębiorstw i wyraźnie dominują upadłości likwidacyjne, w porównaniu z upadłościami restrukturyzacyjnymi.
2. Liczba upadłości powiązana jest ze wzrostem gospodarczym. Przyjmuje się, że powoduje on spadek liczby upadłości wówczas, gdy jego dynamika przekracza 3% w skali rocznej, wzrost gospodarczy na poziomie 2–3% stabilizuje liczbę upadłości, a mniejsze tempo wzrostu gospodarczego z reguły powoduje wzrost liczby upadłości.
3. Niska liczba upadłości w Polsce w przeliczeniu na 10.000 przedsiębiorstw świadczy o słabym wykorzystaniu tego rozwiązania w podnoszeniu efektywności wykorzystania zasobów i w restrukturyzacji przedsiębiorstw zagrożonych.
4. W najbliższych latach należy oczekiwać wzrostu liczby ogłaszanych upadłości w Polsce – przewiduje się, że w 2013 roku liczba upadłości przekroczy 1.000 przypadków.
5. Polska, dzięki zmianom legislacyjnym i usprawnieniu pracy sądów upadłościowych, wyraźnie poprawiła efektywność postępowań upadłościowych. Wskaźniki w tym zakresie odnotowane w roku 2012 powinny być przyjmowane z ostrożnością ze względu na metodologię liczenia i wpływy pozamerytorycznych czynników (silny lobbing administracji rządowej).

Literatura

- Gołębiowski G.: *Trendy upadłości przedsiębiorstw w Polsce*, [w:] *Zarządzanie finansami firm. Teoria i praktyka*, red. W. Pluta, Prace naukowe AE we Wrocławiu nr 1109, Wrocław 2006.
- Hołda A.: *Zasada kontynuacji działalności i prognozowanie upadłości w polskich realiach gospodarczych*, AE w Krakowie, Kraków 2006.
- Mazurek S.: *Liczba wniosków o ogłoszenie upadłości jako miara zjawiska upadłości w Polsce*, [w:] *Zarządzanie finansami. Aktualne wyzwania teorii i praktyki*, red. D. Zarzecki, Zeszyty naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 533, Szczecin 2009.
- Scholes M.S.: *Rynki finansowe może uspokoić tylko zgoda na bankructwo*, Dziennik Gazeta Prawna, 2–4.09.2011.
- www.ms.gov.pl/statystyki.
- www.doingbusiness.org.
- www.cofaceintercredit.pl.
- www.eulerhermes.com.
- www.eulerhermes.pl.
- www.abiworld.org.
- www.uscourts.gov/bankruptcystats.

*mgr Sławomir Mazurek
rzecznik ekonomiczny, syndyk licencjonowany
doktorant na WNEiZ Uniwersytetu Szczecińskiego*

Streszczenie

W artykule przedstawione są dane statystyczne na temat skali, charakteru i efektywności postępowań upadłościowych. Dane dotyczą wybranych regionów ekonomicznych świata i Polski.

BANKRUPTCY STATISTICS (OF BUSINESS ENTITIES)**Summary**

The article presents statistical data on the scale, character and efficiency of bankruptcy proceedings. The data in question concerns selected economic regions in Poland and across the world.